

KIBRIS'TA YAŞANAN OLAYLAR BAĞLAMINDA SÜLEYMAN ULUÇAMGİL'İN “27-28 OCAK 1958” ŞİİRİNİN İNCELENMESİ¹

Can ŞEN

Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZ

Bu makalede, Kıbrıs Türk edebiyatının önemli isimlerinden olan şâir Süleyman Uluçamgil'in “27-28 Ocak 1958” adlı şiiri tarihsel olaylar bağlamında incelenecektir. Uluçamgil'in Kıbrıs Türk edebiyatındaki yeri üzerinde durulduktan sonra Kıbrıs'ta yaşanan olayların ve Kıbrıslı Türklerin bağımsızlık mücadelesinin Uluçamgil'in bu şiirine nasıl yansdığı tespit edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Süleyman Uluçamgil, Kıbrıs, Kıbrıs Türk edebiyatı, bağımsızlık mücadelesi

A REVIEW OF “JANUARY 27TH AND 28TH 1958” POEM OF SULEYMAN ULUCAMGIL IN THE CONTEXT OF CYPRIOT INCIDENTS

ABSTRACT

This work shall elaborate the poem of “January 27th and 28th 1958”, the very work of Suleyman Ulucamgil, one of the most important name of Turkish Cypriot literature in the context of Cyprus events. Elucidating the place of Ulucamgil in Turkish Cypriot literature, the study will analyze how Cyprus events and Turkish independence movement on the island have come to shape the poetry of Ulucamgil.

Keywords: Suleyman Ulucamgil, Cyprus, Turkish Cypriot literature, independence movement

I- Süleyman Uluçamgil ve Kıbrıs Türk Edebiyatındaki Yeri:

Süleyman Uluçamgil, 28 Mart 1944'te Girne'nin (Kıbrıs) Dağyolu köyünde dünyaya gelmiştir. Lise öğrenimini Lefkoşa'da tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi'nde hukuk eğitimi görmeye başlamıştır. Eğitimi devam ederken Kıbrıs'taki olayların şiddetlenmesi üzerine o dönemde gönüllü olarak Kıbrıs mücadelesine katılan pek çok Kıbrıslı Türk öğrenci gibi o da eğitimini yarıda bırakarak Kıbrıs'a dönmüş ve burada Erenköy savunmasına katılmıştır. 1964 yılında hain bir Rum tuzağı ile henüz 20 yaşında iken şehit olmuştur (Atun 2010: 110). Şâirin yakın arkadaşı Orbay Deliceirmak, Uluçamgil'in ulaşabildiği şiirlerini, mektuplarını, yarım kalan roman ve tiyatro çalışmalarını derleyerek

¹ Bu çalışmamı Kıbrıs'ta askerlik yaptığım günlerde bende bir Kıbrıs sevdası oluşmasında önemli bir payı olan değerli hocam Kıbrıslı Çağın Zort'a ve Kıbrıs Türk mücadelesinin tüm aziz şehitlerine ithaf ediyorum.

“Süleyman Uluçamgil – Bütün Eserleri” adı altında yayımlanmıştır (Deliceirmak 1998).

Kıbrıs Türk edebiyatı, adanın 1571’de Osmanlı Devleti tarafından fethedilmesinin ardından adaya Türklerin yerleştirilmesi ile başlamıştır. Suna Atun, Kıbrıs Türk edebiyatını tarihsel olayları temele alarak dört döneme ayırır:

- 1- Osmanlı Dönemi: 1571-1878
- 2- İngiliz Dönemi: 1878-1960
- 3- Ulusal Direniş Dönemi: 1960-1974
- 4- 1974 sonrası dönem (Atun 2010: 7).

Orbay Deliceirmak, Uluçamgil’in lise talebesi olduğu 1960’lı yıllarda yoğun olarak şiir yazdığını belirtmektedir. Şâir, Hukuk Fakültesi’nde eğitim görürken de şiir yazmış

ve 1964’te şehit olana kadar yazmaya devam etmiştir (Deliceirmak 1998: XI). Uluçamgil, eserlerini 1960’lı yıllarda vermiş olması dolayısıyla “Ulusal Direniş Dönemi” şâirlerindedir. Kıbrıs Türk edebiyatının şiir ağırlıklı bir görünüm sergilediğini belirten Mustafa Yeniasır (Yeniasır 2009: 2287), 1955’ten sonra Kıbrıs Türk şiirinde Türk kimliği, bayrak sevgisi, Anavatan’a özlem gibi temaların yoğunluk kazandığını belirtir (Yeniasır 2009: 2288). İngiliz sömürge yönetiminde İngilizlerin baskısını, Kıbrıs Cumhuriyeti döneminde Rumların vahşetini gören Uluçamgil’in şiirlerinde bu temaların yanında bağımsızlık arzusu, Atatürk sevgisi, ölüm, aşk ve doğa gibi temalar da yer almaktadır:

“(...) Süleyman Uluçamgil, henüz yirmili yaşların baharında hayata veda etmesine rağmen Kıbrıs Türk şiirinin gelişmesine katkı koyan önemli isimlerden biridir. Gücünü Atatürk sevgisinden alan şair, Milli Mücadele döneminde kaleme aldığı şiirlerle halkın direncini arttırmıştır. (...) Anavatan Türkiye için ‘Gönül Memleketim’ deyimini kullanan ve serbest tarzda şiirler kaleme alan Uluçamgil’in işlediği en önemli temalardan biri özgürlük diğeri ise vatan sevgisidir. Anavatan Türkiye’ye ve Kıbrıs’a duymuş olduğu sevgiyi şiirlerinde anlatan şair, Türk olmaktan gurur duyan ve Kıbrıs Türkünün özgürlüğü için mücadele veren edebiyatçılarımızdan biridir.” (Yeniasır 2009: 2297)

Kıbrıs Türk edebiyatı yaşanan olaylar doğrultusunda milliyetçi bir görünüm arz etmektedir. Ele alınan temalar bu edebiyatın milliyetçi yönünü güçlendirmiştir: *“(...) Çünkü sömürge yönetimi altında yaşayan Kıbrıs Türkü’nün en çok ulusal benliğini tanımaya ve geliştirmeye gereksinimi vardır. İşte yazarlarımız böyle bir boşluğu doldurmak ve Türk olmanın gurur verici bir şey olduğunu haykırmak amacıyla kaleme sarılmışlar; oyunlar, şiirler, destanlar, öyküler, anılar ve romanlar yazmışlardır. (...)” (Zort 2010: 1130).* Süleyman Uluçamgil de eserlerini bu amaçla veren şâirlerden birisidir.

Süleyman Uluçamgil'in genel olarak Garip akımından etkilendiğini ve şiirlerinde serbest tarzı seçmesinde bunun etkili olduğunu söyleyebiliriz. Uluçamgil, çoğunlukla hamasi diyebileceğimiz şiirler yazmıştır, bu yanı ile Garip akımının etkisinden uzaklaşsa da şiirlerinde belli bir şekle bağlı kalmaması, vezin ve kâfiyeden uzak durması onu Garip akımına yaklaştırır. Vatan, millet, bağımsızlık, milli direniş temalı şiirleri dışında kalan aşk ve doğa şiirlerinde Garip şiirinin etkisi daha açık görülür. Onun hamasi şiirler yazması biraz da dönemin şartlarının gereğidir. Bu açıdan “Ölüm” şiirinin son bendi dikkat çekicidir: *“Durup dururken simitçi çığlığı gibi / Aklıma geldi ölüm / Oysaki benim üniversite kapısında / Dökülen yapraklara şiir yazmaktı / Düşündüğüm.”* (Deliceirmak 1998: 268)

II- Kıbrıs'ta Yaşanan Olaylar ve Uluçamgil'in “27-28 Ocak 1958”

Şiiri:

Süleyman Uluçamgil'in “27-28 Ocak 1958” adlı şiiri şu şekildedir:

*“Sayısız insanlar üstüne
Atılan sayısız gaz bombaları
Tesirsiz kalıyordu yağmurdan
Tanrı da bize yardım ediyordu.*

*Gönüllerin yankısı
Sığmazdı gökyüzüne
Korku ne ki?
Bizi ölüm methediyordu.*

*Kara perde beyazlaşıyordu
1878'den kalan
Bu perdeyi yırtan insan
Zehirli bir bıçağı geri çevirip
Hürriyeti getiriyordu.*

*Seksen senenin karanlığında
Yine bir ışıkta Kıbrıs Türkü
İki gün, taşı, alev alev oldu
Hürriyet, hürriyet diyordu.*

*Yaşayan her kalple Kıbrıs Türklerinden
Işık verip bu ocak
Yedi musallada korlaşıyordu
Evvelkiler ve sonrakiler gibi
Hürriyet bunu gerektiriyordu.”* (Deliceirmak 1998: 93)

Şiir serbest tarzda yazılmış beş bentten oluşmaktadır. Uluçamgil'in serbest tarzı seçmesinde Garip akımının etkisinin olduğunu belirtmiştik. Bu şiirde de vezin ve kâfiyeden yararlanılmamıştır. Aktardığımız şiirde belirgin bir

ses tekrarı olarak sadece “-yordu” zaman ekinin tekrarlandığını görüyoruz. Birinci bentte “*ediyordu*”, ikinci bentte “*methediyordu*”, üçüncü bentte “*beyazlaşıyordu*” ve “*getiriyordu*”, dördüncü bentte “*diyordu*”, son bentte “*korlaşıyordu*” ve “*gerektiriyordu*” kelimeleri ses tekrarı ile bentler arasında bir ahenk sağlamıştır.

Şiir, başlığından açık bir şekilde anlaşılacağı gibi Kıbrıs’ta 27-28 Ocak 1958’de yaşanan olayları anlatmaktadır. Şiirin anlaşılması için bu olayların ve öncesinde yaşananların bilinmesi gerekmektedir. Biz de öncelikle bu tarihsel olaylar üzerinde duracağız:

Osmanlı Devleti, Venedik idaresinde bulunan Kıbrıs adasını 1 Temmuz 1570’te kuşatmaya almış ve 1 Ağustos 1571’de fethetmiştir. Fethin ardından adaya Türkler yerleştirilmeye başlanmıştır. Kıbrıs 300 yıl Osmanlı idaresinde kalmıştır. 1877 Osmanlı-Rus savaşı neticesinde Ruslar İstanbul yakınlarına kadar ilerleyince zor durumda kalan Osmanlı Devleti, İngiltere’nin yardım teklifini kabul etmiştir. İngiltere, Osmanlı’ya askeri yardımda bulunmak için Kıbrıs’ın geçici olarak kendi idaresine verilmesini istemiştir. Ruslar işgâl ettikleri Kars, Ardahan ve Batum’dan çekilirlerse İngiltere, adayı yeniden Osmanlı’ya bırakacaktı. Böylelikle Kıbrıs’ta Berlin Antlaşması ile 12 Temmuz 1878’de İngiliz hakimiyeti başlamıştır. Adayı görünüşte geçici olarak hakimiyetine alan İngiltere, adayı kalıcı olarak ele geçirmek amacıyla yönetimde bulunan Türkleri görevlerinden uzaklaştırmış ve Rumlara daha fazla görev vermiştir. Böylelikle Rumları kendine bağlamayı ve Kıbrıs’taki Türk gücünü kırmayı amaçlamıştır² (Alasya 1992: 2-25, Bahadır 2007: 69-79).

Osmanlı Devleti, 1. Dünya Savaşı’nda İngiltere’nin düşmanı olan Almanya’nın yanında savaşa girince İngiltere, Berlin Antlaşması’na göre geçici olarak elinde bulundurduğu Kıbrıs’ı 5 Kasım 1914 günü ilhak ettiğini açıklamıştır. Zaten İngiltere’nin adayı Osmanlı Devleti’ne geri vermek gibi bir niyeti yoktu. Berlin Antlaşması’ndaki ilgili madde sadece göz boyamak içindi. İngiltere’nin gözü daha adaya sahip olmadan çok önce Kıbrıs’taydı: “*İngiltere başbakanı Benjamin Disraeli, ‘Kıbrıs Batı Asya’nın anahtarıdır’ diyordu. 1847 senesinde yayınladığı ‘Tancred’ adlı kitabında Kıbrıs’ın İngiltere için stratejik bakımdan taşıdığı önemi uzun uzun anlattıktan sonra bir yerinde şöyle demiştir: ‘İngilizlerin Kıbrıs’a ihtiyacı vardır ve burasını alacaklardır’*” (Bahadır 2007:

² “*Siyasî nedenlerden adanın 1878 tarihinde İngilizlere devredilmesi Kıbrıs Türk halkının hayatında oldukça büyük değişikliklere yol açmıştır. Osmanlı yönetiminden çok farklı, tamamen sömürgeci bir anlayışla hareket eden İngiliz yönetimi ada halkını oldukça sıkıntılı günler yaşamaya zorlamıştır. (...)*” (Kırlar Uçar 2006: 1). İngilizlerin Türk halkına karşı ortaya koyduğu olumsuz uygulamalardan biri de eğitimle ilgilidir. Kıbrıs’taki Türk okullarında okuyan çocukların Türkiye ile olan kültür bağı koparmak için İngiliz sömürge yönetimi tarafından “kitapsız tedrisat” uygulaması başlatılmıştır. Bu uygulamanın amacı, Türkiye’den gelen kitapların okutulmasını engellemektir. 1931 senesinden sonra ise pek çok Türk ilkokulu kapatılmış ve öğretmenleri açığa alınmıştır (Yiğit Yüksel 2009: 167, Sayıl 2010: 25-26).

69). Bu düşüncede olan İngiltere, Osmanlı'nın 1. Dünya Savaşı'na girmesine ilhak için fırsat bilmiştir. Osmanlı Devleti, bu ilhakı sadece protesto edebilmiştir (Alasya 1992: 27).

Bu esnada gelişen Rum faaliyetleri oldukça önemlidir. Fransız İhtilâli'nden sonra dünyaya yayılan milliyetçilik düşüncesi ve milletlerin kendi kendilerini yönetme istekleri Rumları da etkilemiş ve Rumlar, yıllarca beraber yaşadıkları Türklerden, Osmanlı Devleti'nden ayrılmak için çeşitli terör örgüleri kurmuşlar ve faaliyetlerine başlamışlar. "Megalo İdea" adını verdikleri esas ülkeleri eski Bizans'ı dirilterek büyük bir Yunan imparatorluğu kurmaktır. Megalo İdea'nın hedeflerinde bugünkü Yunanistan, Trakya, İstanbul, Marmara ve Ege bölgeleri ile Kıbrıs yer almaktadır.

Rumlar, Kıbrıs'ın İngiliz idaresine geçişini Yunanistan'a ilhak için önemli bir gelişme olarak görmüşlerdir. İngiliz idaresinin adanın yönetiminde Rumlara daha fazla yer vermesine ve Rumlara tanıdıkları imtiyazlara rağmen³ Rumlar, bunlarla yetinmemişler adanın Yunanistan'a ilhakı için terör faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Faaliyetlerini "Enosis" (adanın Yunanistan'a ilhakı anlamına gelir) olarak adlandıran Rumlar, EOKA adında da bir terör örgütü kurmuşlardır. EOKA, başlangıçta Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhacında sadece İngilizleri hedef almıştır. Rumlar, 1931 yılında İngiliz idaresine karşı isyan etmişler ve İngiliz valisinin konağını yakmışlardır, vali isyanda canını zor kurtarmıştır. İsyân bastırılmış, isyanı çıkaranlar cezalandırılmıştır. Fakat isyandan korkan İngiliz idaresi, sıkıyönetim ilân etmiştir. İşin ilginç yanı ise isyanı Rumların çıkarmasına rağmen sıkıyönetim ilânından sonra Türklere daha çok baskı yapılmasıdır (Alasya 1992: 27-28). 2. Dünya Savaşı'nın çıkması İngiltere'nin adadaki baskısını arttırmasına sebep olmuştur (Özakman 2012: 53, Gürel 1985: 170). Kıbrıs Türkleri, yıllarca İngiliz sömürge yönetiminin baskıları altında çeşitli sorunlar yaşamışlardır. İngiliz idaresi, Türk milletinin isteklerini yeteri kadar karşılamamış, buna karşın her fırsatta baskıyı arttırmıştır. Kıbrıs Türk toplumunun lideri Dr. Fazıl Küçük anılarında Türk halkının İngiliz sömürge yönetimindeki sıkıntılarına şöyle değinir:

"(...) O zaman köylüler pek perişan durumdaydılar. Müstemleke hükümeti bunların içinde bulunduğu acınaklı duruma en ufak alâkayı göstermiyordu. (...) müstemleke idaresi haksız olarak işgal ettiği toprakları kolayca ve zahmetsizce idare edebilmek, halk kitlelerini kendine tabi kılmayı ve yabancı bayrağa günün birinde isyan etmemelerini temin için onların bel kemiğini adeta sakat bir halde tutmayı prensip edinmişti. Kendi haline bırakılan köylü maişetini büyük müşkülâtle kazanabilmesi için köy hudutlarından dahi dışarı

³ Örneğin; İngiltere bir vali atayarak yönettiği Kıbrıs'ta 1925 yılında meclis üyeliklerinde Rumların lehine değişiklik yapmıştır: Meclisteki İngiliz üye sayısı altıdan dokuz, Rum üye sayısı dokuzdan on ikiye çıkarılırken üç olan Türk üye sayısı değiştirilmemiştir (Bahadır 2007: 99). Bu durum İngiliz zihniyetinin doğrultusunu yansıması bakımından önemlidir.

çıkacak zamanı bulamıyor, bütün vaktini boş midesinin acısını dindirmek için çaba harcamakla geçiriyordu. (...)" (Sayıl 2012: 23-24)

İngiliz sömürge yönetiminin baskıcı ve umursamaz tavrına bir de Rumların terör faaliyetleri eklenir. Rumların Enosis yolundaki faaliyetleri 18 Ekim 1950'de Larnaka Piskoposu Makarios'un Kıbrıs Ortodoks Kilisesi Başpiskoposluğu'na seçilmesi ile şiddetlenmiştir. Rumların tüm terör faaliyetlerinde olayları azdıran ve destekleyen kilise, Makarios'la beraber daha da tehlikeli bir hâle bürünmüştür. Öyle ki Makarios, Başpiskopos seçildiği gün Enosis'i gerçekleştireceğine yemin etmiştir (Özakman 2012: 61). Makarios, Yunanistan'dan bu amaçla destek istemiş ve Yunanistan da desteğini arttırmıştır. Adayı kendisine bağlamayı millî bir amaç olarak gören Yunanistan, adadaki Rum terör faaliyetlerine her zaman maddi ve manevi olarak destek vermiştir. Hatta 1954'te Yarbay Grivas'ı adadaki Rum terör örgütlerinin başına geçmesi ve organize etmesi amacıyla Kıbrıs'a göndermiştir (Özakman 2012: 66-67, Gürel 1985: 102-104, 175).

1955 yılında Grivas'ın terör faaliyetlerini yönetmesi ile birlikte işler çığırından çıkmıştır. Rumlar, hem İngilizlere hem Türklere saldırmaya başlamışlardır. Önceleri yalnızca İngiliz idaresine saldıran Rum teröristler, adanın ilhakının sadece İngilizlere karşı mücadele ederek gerçekleşmeyeceğini düşündüklerinden Türkleri de hedefe almışlardır. 1955-56 ve 1957 yılları Kıbrıs'ta terör olaylarının arttığı yıllardır (Özakman 2012: 71-91). Türkler İngiliz baskısından ve Rum teröründen kurtulmanın yolunun "taksim" (adanın Türk ve Rum olmak üzere ikiye ayrılarak Türk kesiminin Türkiye'ye bağlanması) olduğunu düşünüyorlar ve Türkiye'den bu konuda yardım bekliyorlardı.

Yaşanan bu olaylarla 1958 yılına gelindi. Uluçamgil'in inceleyeceğimiz şiirine konu olan 27-28 Ocak olayları ise şu şekilde gerçekleşmiştir: 26 Ocak 1958 günü dönemin Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, bir basın toplantısı düzenlemiş ve Kıbrıs sorunu üzerine bir demeç vermiştir. Zorlu'nun açıklamaları Ankara radyosunun akşam haberlerinde yer alır. Zorlu'nun açıklamaları Kıbrıslı radyo dinleyicileri tarafından "taksim tezinin İngiltere tarafından kabul edildiği" yönünde yanlış bir şekilde anlaşılır. 27 Ocak 1958 günü Kıbrıs'ta yayımlanan *Bozkurt* gazetesi de bu yanlış anlamayı manşetine taşır: "*Dışişleri Bakanımız Fatin Rüştü Zorlu'nun Çok Mühim Beyanatu: İngiltere 'Taksim'i Kabul Etti*" (Özakman 2012: 91-92).

Bu haberi alan Lefkoşa'daki Türk halkı havanın yağmurlu olmasına rağmen sokaklara taşar. Rauf Denктаş'ın haberin doğru olmadığını söyleyerek halkı uyarmasına rağmen halk "gazetede yazıyor" diyerek Denктаş'a inanmaz. Yıllardır sıkıntı içerisinde yaşayan Türk halkı arzuladıkları taksimin gerçekleşeceği haberini alınca haberin doğru mu yanlış mı olduğunu sorgulamamış, taksimi kutlamak için meydanlara inmiştir. Coşkulu kalabalık İngiliz polisleri ürkütür. Kalabalığı dağıtmak isteyen İngiliz polisler ile göstericiler arasında çatışma çıkar. İngiliz polisler gaz bombası atarak kalabalığı

dağıtmaya çalışırlar. Fakat polislerin bu hareketi göstericileri kızdırır ve onların polise karşılık vermesine yol açar. Türk göstericiler, İngiliz polislerin kendilerine attıkları gaz bombalarını yerden alıp yeniden İngiliz polislere atarlar. Polisler ne yapacaklarını şaşırırlar. Bir İngiliz binbaşısının yönettiği askeri araç kalabalığın içine dalar ve dört kişiyi ezer. Ayrıca araçtan halka ateş açılır. Halkın öfkesi bunun üzerine daha da artar. İngiliz sömürge idaresi sıkıyönetim ve sokağa çıkma yasağı ilân eder. Fakat bu da öfkeli kalabalığı dağıtmaya yaramaz. Çatışmalar gece yarısına kadar devam eder. İlk günkü olaylarda ezilenlerden ikisi şehit olmuş ve onlarca Türk de yaralanmıştır (Özakman 2012: 92-95).

Ertesi gün de (28 Ocak) İngilizlerin Lefkoşa’da üç Türkü daha şehit ettikleri haberi alınır. Türk halkı sokağa çıkma yasağına rağmen yine sokaklara dökülür. Kıbrıs’ın pek çok yerinde protesto mitingleri yapılır. İngilizler Mağusa’daki mitingde de iki Türkü şehit ederler. İki günde yedi Türk şehit olur, yetmiş kadar gösterici yaralanır. İngilizlerin baskıcı tutumu Türk göstericilerin daha şiddetlenmesine sebep olur.⁴ Sorunun bu şekilde çözülemeyeceğini anlayan Rauf Denktaş, İngiliz idarecilerle konuşur ve tüm sorumluluğu üzerine aldığını, sıkıyönetimin ve baskının kaldırılmasını; aksi takdirde olayların daha da büyüyeceğini söyler. Bunun üzerine İngiliz idaresi geri adım atar; sıkıyönetimi kaldırır ve şehitlerin ailelerine tazminat vermeyi kabul ederler.⁵ 29 Ocak günü şehitler defnedilir. Binlerce kişinin katıldığı cenaze namazından sonra halk sessizce yürüyerek olayları protesto eder (Özakman 2012: 95-98, Keser 2007: 264-276).

Süleyman Uluçamgil, daha çok küçükken İngiliz bayraklarının ve İngiliz kralının resminin asılı olduğu okullarda okurken İngiliz sömürge yönetiminden nefret etmiş ve milliyetçi olmuştur. İzmirli kız arkadaşına yazdığı 04/05/1962 tarihli mektupta şöyle der:

“Öğretmen olmak herhalde çok iyi bir şey. Annem çoktandır öğretmenliğin hasretini çeker. İlkokulda iki sene kadar beni okutmuştu. Sınıfta tabii yalnız beni döver, beni azarlardı. Ama ben annemi çok severim. Çünkü onun öğretmenlikten atılmasına sebep okula İngiliz bayrağını değil, Türk bayrağını çekmesi ve okuldaki kralın resmini ben parçalayınca yerine Türkiye haritasını ve Atatürk’ün resmini asmıştı. (...)” (Deliceirmak 1998: 10).

⁴ 1958’e kadar Enosis için eylemler ve mitingler yapan İngilizlerin silahsız ve saldırganlık amacıyla olmayan Türk göstericilere sert tepkiler vermesi oldukça ilginçtir (bakınız: Keser 2007: 266, 273). 27 Ocak’taki gösterinin elim bir olaya dönüşmesinde İngilizlerin bu tutumu kışkırtıcı bir rol oynamıştır.

⁵ İngilizler tazminat vererek ortamı yatıştırmaya çalışmışlardır, fakat İngilizlerin ikiyüzlü tutumu olayların görüldüğü mahkemede açık bir şekilde ortaya çıkar. İlk günkü olaylarda aracını halkın üzerine sürdürerek Türk göstericilerin ezilmesine sebep olan İngiliz binbaşı mahkemede suçsuz bulunur (Keser 2007: 275).

Uluçamgil tam bir sömürgecilik karşıtıdır. Yarım kalan roman çalışması “Dillerin Ucundan”da (Deliceirmak 1998: 17-34) ve yarım kalan piyesi “Saray Gibi”de (Deliceirmak 1998: 35-54) İngiliz sömürge yönetimi eleştirilir. Uluçamgil, İngilizler tarafından sömürülen esir bir milletin ferdi olmanın ızdırabını çekmiş ve bunu şiirlerine yansıtmıştır. Esaretin ızdırabı onda diğer Kıbrıslı Türklerde olduğu gibi özgürlük arzusu doğurmuştur. Uluçamgil’in “27-28 Ocak 1958” şiiri de özgürlük arzusunun bir tezahürüdür⁶. Onun bu şiirinde iki gün içerisinde yer alan olaylar bir özgürlük ayaklanması olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiirin ilk dördlüğünde yağmurlu günde İngilizlerin göstericilerin üzerine attığı gaz bombalarının tesirsiz kaldığını belirten şâir, ikinci dördlükte Türk halkının İngiliz saldırganlığı karşısındaki korkusuzluğunu ifade etmektedir. Üçüncü bentteki “1878’den kalan kara perde” adanın İngiliz yönetimine geçişidir. 80 senelik esaret 27 Ocak 1958 günü dayanılmaz hâle gelmiş, taksimin kabul edildiği haberiyle halk hürriyet için coşmuştur. Üçüncü ve dördüncü bentler bunu ifade etmektedir. Son bentteki yedi musalla 27-28 Ocak olaylarında şehit olan yedi Türk’tür. Şiirin en etkileyici kısmı bu benttir, şâir burada hürriyet için ölmek gerektiğini söyler, kendisinin de hürriyet yolunda şehit olacağını bilmeden:

*“Yaşayan her kalple Kıbrıs Türklerinden
Işık verip bu ocak
Yedi musallada korlaşıyordu
Evvelkiler ve sonrakiler gibi
Hürriyet bunu gerektiriyordu.”*

III-Sonuç:

Kıbrıs Türkleri, adanın İngiliz yönetimine geçmesiyle beraber yıllarca hem İngiliz sömürgeciliğinin baskısını hem de Rum vahşetini yaşamışlardır. Yıllarca hürriyete hasret kalmışlar ve hürriyet için mücadele etmişlerdir. Süleyman Uluçamgil, eserleri ile olduğu kadar fiilen de hürriyet mücadelesine katılmış ve bu uğurda şehit olmuştur. Onun “27-28 Ocak 1958” şiiri sadece bu tarihlerde vuku bulan olayların bir edebî esere yansması değildir; aynı zamanda bu şiir, Kıbrıs Türk halkının özgürlük isteğinin de bir ifadesidir. 27-28 Ocak olaylarında taksim isteklerinin, yani hürriyet arzularının gerçekleştiğini sanan Kıbrıs Türkleri, İngiliz idaresinin çok sert müdahalesi ile karşılaşmışlardır. İki gün boyunca yaşanan olaylar Kıbrıs Türklerinin 20 Temmuz 1974’teki Kıbrıs Türk Barış Harekâtı’na kadar çektikleri pek çok çileden, yaşadıkları pek çok işkenceden sadece biridir. Süleyman Uluçamgil, kalemini milletin hürriyet kavgasına adayan bir şâir olarak Kıbrıs Türk edebiyatı içerisinde önemli bir yere sahip olmuştur. Ele aldığımız şiirinin son bendinde belirttiği gibi hürriyet ölümü gerektirmektedir ve o, milletin hürriyeti için ölmek üzere ölmüştür.

⁶ Kıbrıslı şâirlerden Mehmet Levent, Orbay Deliceirmak ve Özker Yaşın da şiirlerinde 27-28 Ocak olaylarına yer vermişlerdir (Kırlar Uçar 2006: 106-128).

KAYNAKLAR

- ALASYA, H. Fikret (1992), *Kıbrıs ve Rum-Yunan Emelleri*, KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları, KKTC
- ATUN, Suna (2010), *Kıbrıs Türk Edebiyatı*, Samtay Vakfı Yayınları, Gazimağusa
- BAHADIR, Mehmet (2007), *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Doğuşu*, kendi yayını, Lefkoşa
- DELİCEİRMAK, Orbay (1998), *Süleyman Uluçamgil – Bütün Eserleri*, KKTC Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, KKTC
- GÜREL, Şükrü S. (1985), *Kıbrıs Tarihi-2*, Kaynak Yayınları, İstanbul
- KESER, Ulvi (2007), *Kıbrıs'ta Yer altı Faaliyetleri ve Türk Mukavemet Teşkilâtı (1950-1963)*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul
- KIRLAR UÇAR, Aysu (2006), *Kıbrıs'taki Siyasî Olayların Kıbrıslı Türk Şiirine Aksî*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü basılmamış yüksek lisans tezi, İstanbul
- ÖZAKMAN, Turgut (2012), *Çılgın Türkler – Kıbrıs*, Bilgi Yayınevi, Ankara
- SAYIL, Altay (2010), *Dr. Fazıl Küçük'ün Anıları ve Siyasal Örgüt Çalışmaları*, kendi yayını, Lefkoşa
- YENİASIR, Mustafa (2009), “Süleyman Uluçamgil'in Kıbrıs Türk Şiirindeki Yeri”, *Turkish Studies*, Volume: 4/3, Spring 2009, s. 2286-2299 (http://www.turkishstudies.net/makaleler/706277925_yeniasir%C4%B1rmustafa1171.pdf adresinden 05/10/2012 tarihinde alınmıştır.)
- YİĞİT YÜKSEL, Dilek (2009), “Kıbrıs Türk Milli Mücadelesi (1914-1958)”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, sayı: VIII/18-19, Bahar-Güz 2009, s. 161-184 (http://web.deu.edu.tr/ataturkilkeleri/ai/uploaded_files/file/dergi%2018-19/09_Dilek_Yigit_Yuksel.pdf adresinden 20/10/2012 tarihinde alınmıştır.)
- ZORT, Çağın (2010), “Kıbrıs Türk Şiirinde ‘Milliyetçilik ve Milli Mücadele’ Teması Üzerine Bir İnceleme”, *İstanbul Kültür Üniversitesi 2. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenci Kongresi Bildiriler*, cilt: 2, İKÜ Yayınları, İstanbul, s. 1129-1138